

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

**TARIK BUĞRA’NIN “YAĞMUR BEKLERKEN” ROMANININ EDEBİYAT
COĞRAFYASI KAPSAMINDA İNCELENMESİ**

SALİH KAYA

B234518370

SAKARYA,2025

1. Giriş

Edebi anlatılar, özellikle romanlar, sadece karakterler ve olay örgüsünden ibaret değildir; aynı zamanda bu olayların gerçekleştiği tarihsel ve coğrafi bağlamın derin izlerini taşır. Bu bağlam hem metnin gerçekçiliğini artırır hem de olayların gelişimini yapısal olarak belirler. Örgen (2003), Tarık Buğra'nın romanlarını incelerken, yazarın siyasi ve sosyal tarihimizi Anadolu merkezli ve yerel bir perspektifle ele alarak, edebiyatımız için değerli bir kaynak sunduğunu ve bu yereliğin önemini vurgulamıştır.

İncelenen "Yağmur Beklerken" romanı, 1930'lu yıllarda Türkiye'nin yaşadığı kritik bir siyasi deneme olan Serbest Cumhuriyet Fırkasının kuruluş sürecini, küçük bir Anadolu kasabasının sosyal ve psikolojik dinamikleri üzerinden ele almaktadır (Çandır, 2017). Ancak romanın çatışma ve gerilim unsurları sadece siyasetle sınırlı değildir. Hikâyeyin temelini, kasaba halkın ekonomik ve sosyal varlığını tehdit eden büyük kuraklık felaketi oluşturur. Özlük (2011), bu kuraklığın, dönemin Anadolu'sunda yarattığı ekonomik yıkımı ve bunun doğurduğu sosyal psikolojik etkileri detaylı bir şekilde ortaya koyarak, fiziki coğrafyanın toplumsal yaşamındaki rolünü altını çizmiştir.

Bu çalışmada, romanın temel odağı, aydın-halk ilişkisi gibi sosyolojik temaların ötesine taşınarak, coğrafi unsurların romandaki dağılımı ve işlevi üzerine yoğunlaşacaktır. Şahin (1997) tarafından ifade edildiği gibi, edebiyat coğrafyası, yeryüzü ve insan yaşamı arasındaki etkileşimleri incelerken; edebiyat bu coğrafi verileri, toplumsal anlatıyı güçlendirmek için kullanır. Bu çerçevede, "Yağmur Beklerken" romanı, politik gerilim ile fiziki felaketin kesiminde, coğrafyanın edebi anlatıdaki yapısal ve belirleyici rolünü göstermek amacıyla analiz edilecektir.

2. Amaç ve Yöntem

Bu araştırmanın temel amacı, Tarık Buğra'nın romanındaki siyasi, sosyal ve ekonomik temaların, fiziki ve beşerî coğrafya unsurlarının neden olduğu etkileşimler bağlamında, edebiyat coğrafyası disiplininin metodolojisile derinlemesine analiz edilmesidir. Çalışma, özellikle kuraklık gibi doğal bir olayın, sadece bir arka plan olmaktan çıkıp, toplumsal gerilimleri ve roman kişilerinin eylemlerini nasıl yapısal bir unsur olarak şekillendirdiğini ortaya koymayı hedeflemektedir.

2.1. Metodoloji:

Çalışmanın metodolojik omurgasını, edebi metni coğrafi bir perspektifle incelemeyi sağlayan "Coğrafya Merkezli Okuma" (*géo-littéraire*) yöntemi oluşturmaktadır. Garan (2012), bu yaklaşımın sadece mekânların haritalanması (kartografi) ile sınırlı kalmadığını; bir bölgenin iklimi, yer şekilleri ve demografik yapısı gibi coğrafi özelliklerinin, o bölge insanların kültürel, ekonomik ve psikolojik yapısını nasıl etkilediğini anlamayı temel aldığı vurgular. Bu yöntem, coğrafyanın insan ve toplum üzerindeki etkileşimi dinamik bir süreç olarak ele alır.

2.2. Analiz Çerçevesi

Yöntemin uygulanmasında, alan yazısında başarılı bir şekilde kullanılmış bir analiz çerçevesi esas alınmıştır. Kaçmaz ve Kaçmaz'ın (2017) "*Elif Şafak Romanlarında Coğrafi Unsurlar*" başlıklı çalışmasında sunulan metodoloji, romandaki unsurları iki ana kategoriye ayırarak detaylı incelemeye olanak tanır:

- a. **Fiziki Coğrafya Unsurları:** Bu kategoride, romandaki doğal ortamın (kuraklık, iklim, tarım arazilerinin durumu) doğrudan anlatıya ve karakterlerin ekonomik ve psikolojik hayat mücadeleşine etkisi ve bu unsurların romandaki dağılımı analiz edilecektir.

b. Beşerî Coğrafya Unsurları: Bu kategoride ise, insan eylemleri ve yerleşim yapısıyla ilgili coğrafi konular ele alınır. Kasaba yaşamı, kentsel doku, sosyal izolasyon ve ulaşım imkânlarının kısıtlılığı gibi unsurların, romandaki kültürel ve siyasi olaylar üzerindeki yapılandırcı işlevi analiz edilecektir.

Bu sistematik ayrim, romanın hem doğal çevresel koşullarını hem de bu koşulların yarattığı toplumsal dinamikleri aynı anda değerlendirmeyi mümkün kılarak, araştırmannın amaçladığı coğrafi derinliği sağlamaktadır. Ayrıca coğrafi unsurların Verilerin dijital ortamda işlenmesi ve tasnif edilmesi sürecinde, Kaçmaz ve Kaçmaz (2017) çalışmasında kullanılan Access veri tabanı yöntemi ile grafiksel analizlerdeki işlevselligi nedeniyle Microsoft Excel programı tercih edilmiştir. Romandaki coğrafi unsurlar ve karakterlerin demografik özellikleri, Excel ve Access uygulamalarında oluşturulan veri setine işlenerek sınıflandırılmıştır. Excel ve Access veri setlerinin işleyişini gösteren örnek bir kesitler aşağıda sunulmuştur.

A	B	C
16 Fiziki Coğrafya		
17 İkizkaya	Jeomorfoloji	Genel/Terim
18 kaya kütlesi/bloğu	Jeomorfoloji	Genel/Terim
19 Dağ Sırları	Jeomorfoloji	Dağ
20 Toroslar	Jeomorfoloji	Dağ
21 Ağrı	Jeomorfoloji	Dağ
22 Canikler	Jeomorfoloji	Dağ
23 Sultan Dağları	Jeomorfoloji	Dağ
24 Süphan Dağları	Jeomorfoloji	Dağ
25 Emirdağları	Jeomorfoloji	Dağ
26 Dik yamaç	Jeomorfoloji	Yamaç
27 İkizkaya yamacı	Jeomorfoloji	Yamaç
28 Sırtlardaki korular	Jeomorfoloji	Tepe
29 Batı sınınnı çizen tepeler	Jeomorfoloji	Tepe
30 Toptaşı Tepeleri	Jeomorfoloji	Tepe
31 İkizkaya Tepesi	Jeomorfoloji	Tepe
32		Boğaz
33 kasabadaki düzlik alanları/ovalar	Jeomorfoloji	Ova
34		Plato
35 Evlerin lambalarının görüldüğü çukur alan/vadi	Jeomorfoloji	Vadi
36 sarmaşıklerla yüklü vadiler	Jeomorfoloji	Vadi
37		Körfez
38		Koy
39		Plaj
40		Delta

Örnek Kesit: 1 (Excel)

Unsur	Ana Konu	Alt Konu
Gök/Gökyüzü	Astronomi	Uzay
Dünya	Astronomi	Uzay
Gezegen/Gezegenler	Astronomi	Uzay
Yıldız	Astronomi	Uzay
Güneş	Astronomi	Uzay
Yellerin doğudan esmesi	Matematik Coğrafya	Dünyanın Şekli, Boyutları ve Hareketleri
Batıdaki dağlar	Matematik Coğrafya	Dünyanın Şekli, Boyutları ve Hareketleri
Batı sınınnı çizen tepeler	Matematik Coğrafya	Dünyanın Şekli, Boyutları ve Hareketleri
Batı'dan gelen bulutlar	Matematik Coğrafya	Dünyanın Şekli, Boyutları ve Hareketleri
Dönüm	Matematik Coğrafya	Harita Bilgisi/Kartografiya
Kuzeye doğru birleşen yollar	Matematik Coğrafya	Harita Bilgisi/Kartografiya
Batı yönü	Matematik Coğrafya	Harita Bilgisi/Kartografiya
Kasabanın güneyi	Matematik Coğrafya	Harita Bilgisi/Kartografiya
İkizkaya	Jeomorfoloji	Genel/Terim
kaya kütlesi/bloğu	Jeomorfoloji	Genel/Terim
Dağ Sırları	Jeomorfoloji	Dağ
Toroslar	Jeomorfoloji	Dağ
Ağrı	Jeomorfoloji	Dağ
Canikler	Jeomorfoloji	Dağ
Sultan Dağları	Jeomorfoloji	Dağ
Süphan Dağları	Jeomorfoloji	Dağ
Emirdağları	Jeomorfoloji	Dağ
Dik yamaç	Jeomorfoloji	Yamaç

Örnek Kesit: 2 (Access)

2.3. Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ile Haritalama

Bu çalışmada, edebiyat kartografiyi yaklaşımı dâhilinde, romanın geçen tüm coğrafi mekânlar (kasaba merkezleri, çiftlikler, su kaynakları gibi) metin analizi sonucunda tespit edilecektir. Tespit edilen bu coğrafi mekânlar, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) kullanılarak haritalara dökülecektir. Kaçmaz ve Kaçmaz (2017), romanlardaki coğrafi unsurların CBS haritasına aktarılmasının, mekânın romanındaki dağılımını ve yapısal işlevini görselleştirme ve bilimsel inceleme açısından önemini vurgulamaktadır.

3. Edebiyat Coğrafyasının Kavramsal Çerçevesi ve Gelişimi

Edebiyat coğrafyası, kökleri 19. yüzyıldaki eleştirel düşünmeye kadar dayanır, ancak akademik bir alan olarak tam anlamıyla ayakları üzerine basması ve yöntemini oturtması esasen son elli yılda gerçekleşmiştir. Bu alanın ilk ipuçları, bir edebi eserin oluşumunda çevrenin ne kadar belirleyici olduğunu tartışan Hippolyte Taine gibi düşünürlerde görülür. Fakat ne yazık ki, bu ilişki uzun bir süre metinlerin yalnızca kayıt tutma değeriley sınırlı kaldı; romanlar, çoğunlukla bölgesel coğrafyanın canlı tasvirlerini sağlamak için ikincil kaynak olarak kullanıldı.

3.1. Hümanistik Yaklaşım ve Toplumsal Bağlam

Brosseau (1994), edebiyatın başlangıçta coğrafyacılar için yalnızca bir 'belgesel' kaynak (mekân tasvirleri) olarak görüldüğünü, ancak zamanla mekân algısının ve beşerî coğrafyanın anlaşılmasında kritik bir rol üstlendiğini ileri sürmüştür. Bu dönüşümün en önemli teorik zeminini Hümanistik Coğrafya akımı hazırlamıştır.

Bu akımın öncüsü Yi-Fu Tuan (1978), edebiyatın, insanın çevre deneyimini yansıtan zengin ve duygusal bir kanıt kaynağı olduğunu belirterek, coğrafyacıları, sanatçıların mekâna yüklediği insanî ve duygusal niteliklere karşı duyarlı olmaya çağırmıştır. Tuan'ın (1978) bu alana kazandırdığı en önemli kavram olan topophilia (yer sevgisi), insanların belirli yerlere yönelik duyu ve heyecanlarını inceleyerek, coğrafi mekânın salt bir alan olmaktan çıkıp, kültürel ve duygusal anlam taşıyan bir 'yer' olarak algılanmasının zeminini oluşturmuştur.

3.2. Türk Romanında Taşra Mekânının Gelişimi

Türkiye'de edebiyat coğrafyası, özellikle Ayık ve İlik (2020) gibi araştırmacıların katkılarıyla son dönemde hızla büyüyen bir alt alan haline gelmiştir. Türk roman geleneği, Tanzimat'tan bu yana Narlı (2013) tarafından da altı çizildiği gibi, şehir ve taşra karşılılığı ve aydının bu taşra ile karşılaşması gibi temaları merkeze almıştır. Bu temaların coğrafi dağılımı ve işlevi, romanın temel çatışma noktalarını belirler.

Şahin (2025) tarafından yapılan analizler, günümüz çalışmalarında taşranın, sadece coğrafi bir uzaklık değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel izolasyonun bir göstergesi olarak ele alındığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, "Yağmur Beklerken" romanının kasaba mekânı, 1930'ların Anadolu taşrasını hem fiziki bir kuraklık alanı hem de siyasi ve sosyal olayların yansıldığı izole bir 'yer' olarak resmetmesi açısından, edebiyat coğrafyası araştırmaları için zengin ve değerli bir zemin sunmaktadır (Narlı, 2013; Şahin, 2025). Roman, kuraklık ve izolasyon gibi coğrafi unsurların, olayların seyrini ve karakterlerin kaderini nasıl belirlediğini güçlü bir şekilde göstermektedir.

4. Romandaki Coğrafi Unsurlara Genel Bakış

Coğrafayı en genel anlamda fiziki ve beşerî coğrafya olarak ikiye ayırmak mümkündür. Bu çalışmada da Tarık Buğra'nın *Yağmur Beklerken* romanı incelenirken bu temel ayrımdan yola çıkmıştır. Fiziki coğrafya bölümünde; romanın ana çatışmasını oluşturan kuraklık, iklim, yağmur bekłentisi ve yer şekilleri gibi doğal unsurlar ele alınmıştır. Beşerî coğrafya kısmında ise; bu doğal ortamda yaşayan kasabanın tarımsal faaliyetleri, geçim kaynakları ve yerleşim düzeni incelenmiştir. Ancak romandaki coğrafya sadece gözle görülen unsurlardan

ibaret değildir. Yazarın, siyasi gerginlikleri veya karakterlerin ruh halini anlatırken başvurduğu 'fırtına', 'deprem' veya 'gök ekin' gibi coğrafi ifadeler de çalışmaya dahil edilmiş ve bunlar 'Mecazi Coğrafi Unsurlar' başlığı altında ayrıca değerlendirilmiştir.

4.1.Fiziki Coğrafya

Bitki Örtüsü / Biyocoğrafya

“Ağaçlar henüz çok genctir; gölgeleri cilizdir.” – s.9

Bu ifade, bitki örtüsünün henüz gelişim aşamasında olduğunu göstermektedir. Ağaçların genç ve gölgelerinin zayıf olması, toprağın besleyiciliği ve iklim koşullarının tam olgun bir ekosistem yaratmaya yetmediğini düşündürmektedir. Bu durum çevredeki bitki örtüsünün yeni oluştuşunu ve ekolojik süreçlerin devam ettiğini göstermektedir.

“Dereözü’nden yukarı doğru yürüdün mü cevizler, meşeler, ardıçlar, çınarlar, söğütler!” –s.10

Cümlede adı geçen ağaçların çeşitliliği, derenin oluşturduğu nemli mikroklimanın farklı türlerin yetişmesine imkân tanadığını göstermektedir. Söğüt gibi suyu seven türler dere kenarında görülürken, meşe ve ardıç gibi türler daha farklı toprak yapılarında yetişir. Bu durum topoğrafya ile bitki örtüsü arasındaki uyumu açıkça ortaya koymaktadır.

“Fasulye sırıği gibi üç büçük akasya ile park mı olurmuş.”

–s.10

Burada akasya ağaçlarının ince ve zayıf yapıda olduğu vurgulanmıştır. Bu durum park alanına dikilen ağaçların henüz gelişmediğini veya uygun tür seçiminin yapılmadığını düşündürmektedir. Bitki örtüsünün bu şekilde tanımlanması, insan eliyle yapılan yeşillendirme çalışmalarının doğayla uyumunun her zaman başarılı olmadığını göstermektedir.

“Ağaç deyip geçme... onun da soylusu olur, soysuzu olur.” – s.11

Bu cümlede halkın bitki türlerini kendi gözlemlerine göre sınıflandırdığı görülmektedir. “Soylu–soysuz” ayrimı, halk arasında dayanıklılık, verim ve kullanım alanlarına bağlı olarak yapılan yerel bir değerlendirmeyi ifade etmektedir. Bu durum, bölgedeki bitki örtüsünün toplumsal algılarla da şekillendiğini göstermektedir.

“Şu gördüğün koca zeytin ağaçlarını dedem dikmiş.” – s.11

Zeytin ağacının bölgede yetişmesi, iklimin belirli sıcaklık ve nem koşullarına sahip olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu ifade insan eliyle yapılan ağaçlandırmayı ve kuşaklar arası çevresel devamlılığı yansıtmaktadır. Zeytin ağacı hem doğal hem de kültürel bir peyzaj unsurudur.

“Dedelerimiz yol kiyilarına, meydanlara, mesire yerlerine çınarlar, kestaneler, ardıçlar dikmiş.” – s.12

Bu cümle, insan eliyle oluşturulmuş peyzajın örneklerinden biridir. Çınar gibi büyük gölgelik sağlayan ağaçlar kamusal alanlarda tercih edilirken, ardıç gibi dayanıklı türler mezarlık ve yüksek alanlarda görülmektedir. Bu durum bitki örtüsünün hem doğal hem de sosyal ihtiyaçlara göre şekillendiğini göstermektedir.

“Pazar yerindeki ağaçların neftileşen yaprakları ürperdi ve yağmur damlaları iri iri düştü.” – s.85

Ağaçların yapraklarının yağmur öncesi matlaşması ve hareketlenmesi, bitkilerin atmosferik değişimlere karşı duyarlığını göstermektedir. Yaprakların bu şekilde tarif edilmesi, bitki örtüsünün hava olaylarıyla doğrudan etkileşim içinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Topografiya – Jeomorfoloji

“İkizkaya ile Toptaşı tepelerinin arasından batıya açılan deredeki çınarların yaprakları hızla ürpermeye başladı.” – s.82

Bu cümlede tepeler arasında uzanan bir dere ve çevresindeki bitki örtüsü betimlenmektedir. Tepelerin dere ile birlikte oluşturduğu topografiya, bölgede rüzgâr koridoru yaratmaktadır. Yaprakların “ürpermesi”, dere boyunca hızlanan rüzgârin etkisini gösterir. Bu durum, yeryüzü şekilleri ile mikroklima arasındaki ilişkiye tipik bir örnektir.

“Yolların kıyısından günlerin, haftaların tozu toprağı ile kızıl sarıya bulanmış seller akıyordu.” – s.88

Burada yüzeysel akışın ve sellerin taşıdığı toprak miktarı, zeminin yapısal olarak gevşek olduğunu göstermektedir. Eğimi olan yolların kıyılarda selin birikmesi ve rengi, erozyonun aktif olduğunu ortaya koyar. Topografyanın eğimli yapısı suyun hızlanması, bu da taşınan sediment miktarının artmasına yol açar.

“Sokak aralarında paçalarını sıvayan çocukların akmeye başlayan ırmaklarda koşuşuyordu.” – s.88

Bu cümle ani yağış sonrası sokakların küçük akarsulara dönüştüğünü göstermektedir. Bu tür akışlar, geçirimsiz yüzeylerin yoğun olduğu yerleşim alanlarında daha kolay oluşur. Su birikimi ve yön değiştirme davranışları, kentsel topografyanın yüzeysel akışı nasıl şekillendirdiğini açık bir göstergesidir.

“Gölcüğün kıyısındaki sazların arasından tarlaya doğru kabararak ilerleyen hortumdan su pompalanyordu.” – s.60

Gölcük kıyısında sazlıkların bulunması, alanın bataklık-sulak zemin özellikleri taşıdığını gösterir. Sazlıklar genellikle suya doygun çöküntü alanlarında yetişir. Hortumla su çekilmesi ise bu doğal alanın tarımsal faaliyetler için kullanıldığını ve topografyanın su birikmesine uygun olduğunu göstermektedir.

“Gerçekten de esmer toprağın yüzünü saran çatlaklar sanki yerin dibine kadar iniyordu: Toprağın suyu öyle bir emişi vardı.” – s.60

Toprak yüzeyindeki derin çatlaklar, kuraklık dönemlerinde görülen büzülme olayını ifade eder. Kil oranı yüksek topraklar su kaybettikçe çatlar ve bu çatlaklar derinleşebilir. Bu durum arazinin hem kuraklık etkisine açık olduğunu hem de jeomorfolojik olarak aktif bir yüzey değişimi yaşadığını göstermektedir.

Atmosfer – Rüzgâr – İklim – Yağış

“Rüzgarları da bulutları da bütün çeşitleriyle ve bu çeşitlerin neye yarayıp neye yaramadığını biliirdi.” – s.82

Bu cümlede atmosfer olaylarına dair yerel bilgi vurgulanmaktadır. Bölge halkın rüzgâr ve bulut çeşitlerini tanımaması, iklimsel gözlemlerin günlük yaşamda önemli bir yer tuttuğunu

gösterir. Bu bilgi, tarım ve gündelik faaliyetler açısından atmosfer koşullarının dikkatle izlendiğini ortaya koymaktadır.

“Haftalardır doğudan esen, sinirleri geren, toz toprak dolduran pis rüzgâr da artık yoktu.” – s.82

Burada doğu yönlü bir rüzgârin toz ve toprağı sürükleyerek rahatsızlık yaratması anlatılmaktadır. Bu durum bölgenin rüzgâr rejimine dair fikir verirken, rüzgârin hem hava kalitesini hem de gündelik yaşamı etkileyen bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu tür rüzgârlar genellikle kuru ve sıcak dönemlerde görülür.

“Cumartesi seher vaktini belirsizleştiren yakıp kavuran bir sıcaklıkla başladı.” – s.82

Cümlede sabah saatlerinde dahi hissedilen yoğun sıcaklık, bölgenin sıcak hava dalgalarından etkilendigini göstermektedir. Bu durum hem iklim değişkenlerinin yoğunluğunu hem de günlük yaşamda sıcaklığın belirleyici rolünü ortaya koymaktadır. Sabah saatlerinde hissedilen sıcaklık ekstrem hava koşullarına işaret eder.

“Batı sınırını çizen tepelerde ... duanın davetine gelen bulutun ikizi oradan sıyrılmışa kasaba sallandı.” – s.82–83

Bulutun tepelerden ayrıldığı anda kasabanın sarsılması, ani bir atmosfersel değişimin meydana geldiğini gösterir. Bulut hareketi genellikle rüzgâr yönü ve basınç değişimleri ile ilişkilidir. Bu ifade, hava olaylarının topoğrafıyla birlikte nasıl etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

“Külrengi, morumsu bulut hızla yayılıp kasabanın üstünü kapladı; kısa sürede ovanın üstünü de kapladı.” – s.84

Bulutların hızlı yayılması bölgenin hava akımına açık bir topoğrafya sahip olduğunu göstermektedir. Bulut renginin külrengi ve morumsu olması yağışın yaklaşmasına işaret eder. Bulut kütlesinin kasaba ve ova üzerinde hızla hareket etmesi, atmosfer koşullarının hızlı değiştigini göstermektedir.

“Pazar yerindeki ağaçların neftileşen yaprakları ürperdi ve yağmur damlaları iri iri düştü.” – s.85

Yaprakların matlaşması ve yağmurun iri damlalarla düşmesi, yağış öncesi nem artışını ve atmosfer basıncındaki değişimini gösterir. Yağmur damlalarının büyüklüğü, yoğun bir sağanak yağışın başladığını ifade eder. Bu durum bitki örtüsü ile atmosfer arasındaki etkileşimi de yansımaktadır.

“Evvel bahar aylarındakileri andıran kuvvetli bir gök gürültüsü Dereözü’nün derinliklerinde yankıllandı.” – s.85

Bu cümle güçlü bir gök gürültüsünün vadide yankılanmasını anlatmaktadır. Gök gürültüsü bahar aylarında görülen firtinaların tipik bir özellikleidir. Sesin vadide yankılanması, yeryüzü şekilleri ile atmosferik olaylar arasındaki ilişkiyi göstermektedir.

“Yağmur artık hiçbir zaman yağmayacak gibiymi: Pancarlara elveda!” – s.56

Bu ifade kuraklık endişesini ve yağışın kesilmesinin tarımsal üretme etkisini göstermektedir. Yağmurun uzun süre yağmaması, bitkilerin özellikle pancar gibi suya ihtiyaç duyan ürünlerin verimliliğini ciddi şekilde düşürmektedir. Cümle, iklimle tarım arasındaki hassas ilişkiye dikkat çeker.

“Oluklardan yağmur suyu toplayan genç kızlar, yaşlı kadınlar vardı.” – s.88

Bu cümlede yağmur suyunun bir kaynak olarak toplandığı görülmektedir. Yağmur suyu hasadı, özellikle iklimi kuraklık riski taşıyan bölgelerde önemli bir su yönetimi yöntemidir. Bu durum insanların yağış rejimine bağlı olarak alternatif çözümler geliştirdiğini göstermektedir.

“Sonra, çok geçmedi, bir gürültü, bir kıyamet, bahar sahanaklarını andıran bir yağmur boşanıverdi. Ortalık iyice karardı.” – s.85

Yoğun yağmur ve firtinalı atmosferin kısa sürede çökmesi, bölgenin ani hava olaylarına açık olduğunu gösterir. Bu tür yağışlar özellikle konvektif bulutlanma sonucu oluşur ve kısa sürede büyük miktarda su bırakır. Cümle, atmosfer koşullarının bölge halkı üzerindeki ani etkilerini anlatır.

Hidrografya – Akarsu, Su, Sel, Kuraklık, Toprak

“Tekke Deresi’ne açılan sokağın başına geldiklerinde serinlikten haber yoktu.” – s.56

Tekke Deresi’nin bulunduğu bölgenin normalde serinlik sağlamasına rağmen o anda serinliğin hissedilmemesi, derenin mikroklima üzerindeki etkisini göstermektedir. Akarsu çevresi genellikle daha nemli ve serin olur; bu serinliğin yokluğu sıcaklık artışı veya kuraklık belirtisi olabilir. Bu durum hidrolojik koşulların iklime bağlı olarak değiştirdiğini ortaya koyar.

“Pazar yerindeki ağaçların neftileşen yaprakları ürperdi ve yağmur damlaları iri iri düştü.” – s.85

Bu ifade yağışın başlamasıyla birlikte akarsu ve yüzey sularının besleneceğini gösteren bir atmosfersel işaretidir. Yaprakların hareketlenmesi, su döngüsünde yağış öncesi gerçekleşen nem artışıyla ilgilidir. İri damlalar, şiddetli bir sağanağın bölgeye etkili biçimde su bıraktığını gösterir.

“Yolların kıyısından günlerin, haftaların tozu toprağı ile kızıl sarıya bulanmış seller akyordu.” – s.88

Burada ani yağış sonrası yüzeysel akışınoluştuğu görülmektedir. Selin tozu ve toprağı sürükleme, zeminin gevşek ve erozyona açık olduğunu gösterir. Topografiyanın eğimli olması suyun hızlanması ve kısa sürede sel oluşmasına neden olur. Bu durum sel–erozyon ilişkisine açık bir örnektir.

“Sokak aralarında paçalarını sıvayan çocukların akmaya başlayan ırmaklarda koşuşuyordu.” – s.88

Bu cümlede yerleşim içindeki sokakların yağış sonrası geçici akarsulara dönüştüğü anlatılır. Yoğun yağış, yüzeysel akışın hızla birikmesine neden olur ve sokaklar küçük derelere dönüşür. Bu olay, kentsel hidrolojinin doğal yüzey akışını nasıl etkilediğini göstermektedir.

“Oluklardan yağmur suyu toplayan genç kızlar, yaşlı kadınlar vardı.” – s.88

Yağmur suyunun oluklardan toplanması, bölgenin yağış rejiminin belirsiz veya yetersiz olabildiğine işaret eder. Yağmur suyu hasadı, doğal su kaynaklarının sınırlı olduğu yerlerde sıkça başvurulan bir yöntemdir. Bu durum hem suyun değerli olduğunu hem de toplumun su yönetimi konusunda pratik çözümler geliştirdiğini gösterir.

“Pancar yaprakları daha böyle kedi kulağı kadarken kurumuş, ufalanacak hale gelmişti.” – s.57

Bu ifade bitkilerdeki su yetersizliğini gösteren belirgin bir kuraklık örneğidir. Bitkilerin erken dönemde kuruması, toprağın nem tutma kapasitesinin düşüklüğünü veya yağış eksikliğini gösterir. Kuraklık, tarımsal verimi doğrudan etkileyen önemli bir hidrolojik sorundur.

“Belediye reisi ile firka başkanının çaydaki ve Taşoluk’taki serçe parmağı kadar kalmış suyu gündüzleri baştan çevirtip geceleri bahçelere saliverdikleri...” – s.57

Bu ifade, suyun bölge için ne kadar kıymetli olduğunu ve yönetimin suyu kontrollü şekilde dağıttığını göstermektedir. “Serçe parmağı kadar kalmış su” ifadesi ciddi bir su kıtlığına işaret eder. Bu durum hem hidrolojik kuraklığı hem de su yönetiminin önemini ortaya koyar.

“Yağmur artık hiçbir zaman yağmayacak gibiyydi: Pancarlara elveda!” – s.56

Bu cümlede yağış eksikliğinin tarım üzerindeki dramatik etkisi vurgulanmaktadır. Yağmurun kesilmesi, pancar gibi suya bağımlı ürünlerin tamamen verimsiz hâle geleceğini gösterir. Bu durum, iklim-su-tarım arasındaki hassas ilişkinin güçlü bir örneğidir.

“Gölcüğün kıyısındaki sazların arasından tarlaya doğru kabararak ilerleyen hortumdan su pompalanıyordu.” – s.60

Bu cümlede sazlık alanların suya doygun çöküntü bölgelerinde olduğu belirtilmektedir. Sazlıklar, gölcük çevresinin bataklık ve nemli yapıya sahip olduğunu gösterir. Suyun hortumla çekilipli tarlalara pompalanması hem su kıtlığını hem de tarım için gölcüklerin önemli bir kaynak olduğunu ortaya koymaktadır.

“Gerçekten de esmer toprağın yüzünü saran çatlaklar sanki yerin dibine kadar iniyordu: Toprağın suyu öyle bir emişi vardı.” – s.60

Bu ifade topraktaki şiddetli kuraklığın açık bir göstergesidir. Su çekildikçe toprak hacim kaybeder ve derin çatlaklar oluşur. Bu durum hem toprağın fiziksel yapısının bozulduğunu hem de su eksikliğinin yüzey şekillerini değiştirdiğini göstermektedir. Kuraklık, toprak-su etkileşiminin en belirgin sonuçlarından biridir.

“Çatlaklar birer kaynak olmuş gibi su taşırmaya başladı.” – s.60

Burada toprağa sızmış suyun çatlaklardan yüzeye çıktıığı görülmektedir. Bu durum yer altı su seviyesinin yükseldiği veya zeminin suyu geri ittiği anlamına gelir. Toprak-su etkileşimi, yüzey hidrolojisinin en dinamik süreçlerinden biridir ve bu cümle bunu açık biçimde yansıtmaktadır.

4.2. Beşeri Coğrafya

Yerleşme – Yerleşme Yapısı

“Park eski Yoğurt Pazarı'nın yerine kurulmuştur.” – s.9

Bu cümle yerleşme tarihindeki mekânsal dönüşümü göstermektedir. Geleneksel pazar alanının park alanına dönüşmesi, kasabanın sosyal ihtiyaçlarının zamanla değiştiğini ve kamusal alanların yeniden işlevlendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu dönüşüm, yerleşmenin ekonomik ve kültürel yapısında modernleşmeye işaret eder.

“Hamamönü’nü geçip Çınaraltı’na geldikleri zaman...” – s.19

Bu cümlede yer adları aracılığıyla kasabanın mekânsal kurgusu ortaya çıkarmaktadır. “Hamamönü” ve “Çınaraltı”, geleneksel Anadolu yerleşmelerinde sıkça görülen mahalle ve

buluşma noktası adlarıdır. Bu ifadeler, yerleşmenin tarihsel dokusunu ve kültürel kimliğini yansıtmaktadır.

“Gavur Mahallesi’ndedir.” – s.19

Bu ifade etnik, kültürel veya dini ayırmayı belirten tarihsel bir yerleşme adını göstermektedir. “Gavur Mahallesi” gibi adlandırmalar, toplumun kültürel çeşitliliğini ve tarihsel algılarını yansıtır. Yerleşme coğrafyası açısından bu tür adlar, toplumsal yapının mekâna nasıl işlendiğini gösterir.

“Bir mahalle, yedi sekiz sokak geçerek evlerine giderlerdi.” – s.66

Bu cümlede yerleşme dokusunun ölçüği hakkında bilgi verilmektedir. Kasabanın mahalleleri, birkaç sokaktan oluşan bir yerleşim düzene sahiptir. Bu durum geleneksel Anadolu kasabalarının sıkışık ve birbirine yakın yerleşim örüntüsüyle uyumludur.

“Buğday Pazarı bir kışla avlusunu andırırıdı. Etrafi dükkânlarla çevriliydi. Beş sokak beş kapı gibiydi.” – s.83

Bu cümle kasabanın ticari merkezinin mekânsal düzenini betimler. Pazar alanının kışla avlusuna benzetilmesi, merkezi, kapalı ve düzenli bir planı olduğunu gösterir. Sokakların kapı gibi düzenli biçimde pazara açılması, pazar–sokak ilişkisini belirginleştirir ve yerleşmenin ticari çekirdeğini yansıtır.

Ulaşım – Yol Ağı – Mekânsal Bağlantılar

“Üzerinden geçen arabaları zangırdatan şoseye paraleldir.” – s.9

Bu cümle yol yüzeyinin bozuk yapısını ve ulaşımın zorluklarını göstermektedir. Arabaların “zangırdaması”, hem yol kalitesinin düşük olduğunu hem de ulaşımın konfor açısından sıkıntılı olduğunu belirtir.

“Vilayetten ve ovadan gelen iki yol yüz metre ötede birleşmektedir.” – s.9

Burada iki farklı yönden gelen yolların kasabaya yakın bir noktada birleştiği anlatılmaktadır. Bu birleşim noktası, yerleşmenin vilayet merkezi ile ova üzerinden gelen kırsal alanlar arasında bir bağlantı noktasını olduğunu gösterir. Yol ağının bu şekilde birleşmesi, kasabanın bölgesel ulaşım açısından bir geçiş alanı olduğunu ortaya koyar.

Tarım – Hayvancılık – Üretim Faaliyetleri

“Bahçeye araba araba toprak ve gübre taşıtmıştır.” – s.23

Bu cümlede tarım için yapılan hazırlık faaliyetleri anlatılmaktadır. Bahçeye büyük miktarda toprak ve gübre getirilmesi, verimliliği artırmaya yönelik bir tarımsal uygulamadır. Bu durum bölgedeki üretim tarzının emek yoğun olduğunu ve toprağın işlenmesinin önemli bir faaliyet olduğunu gösterir.

“Şamkayısı, Yalvaçekşisi elması, Draganlı kirazı...” – s.23

Bu cümle bölgenin tarımsal ürün çeşitliliğini gözler önüne sermektedir. Yöresel ürün adları, belirli mikroklima ve toprak özelliklerinin bu meyvelerin yetişmesine uygun olduğunu gösterir. Aynı zamanda bu ürünler coğrafi işaret potansiyeli taşıyan yerel çeşitlerdir.

“İnek sağar; yoğurt çalar, yayık vurur.” – s.27

Bu cümle geleneksel kırsal ekonomik faaliyetlerin bir betimidir. Süt sağımı, yoğurt yapımı ve yayıkla tereyağı üretimi, hayvancılığa dayalı geçim biçimini göstermektedir. Bu faaliyetler bölgenin hem tarımsal hem de kültürel yapısının önemli bir parçasıdır.

“Elma, erik, zerdali toplar.” – s.27

Bu ifade bölgedeki meyvecilik faaliyetlerini göstermektedir. Meyve toplama hem tarım hem de mevsimsel geçim faaliyetleri açısından önem taşır. Aynı zamanda bölgenin ikliminin bu tür meyvelerin yetişmesine elverişli olduğunu düşündürür.

“Pancar yaprakları daha böyle kedi kulağı kadarken kurumuş, ufalanacak hale gelmişti.”

– s.57

Bu cümle tarımsal üretimde yaşanan kuraklık sorununu göstermektedir. Bitkilerin erken dönemde kuruması, yağış azlığının ve toprak neminin yetersizliğinin doğrudan etkisini yansıtır. Bu durum tarımsal verimliliğin ciddi şekilde tehlikeye girdiğini gösterir.

“Pancar ürünü yılda ellı bin liradan fazla gelir sağlar; kasabanın çarkı buna bağlıdır.” –

s.57

Bu cümlede pancarın bölge için ekonomik açıdan ne kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır. Tarımsal faaliyetlerin kasabanın ekonomik döngüsünde belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Bu ifade bölgenin ekonomik coğrafyasının tarım temelli bir yapıda olduğunu göstermektedir.

“Tarlanın yirmi metre kadar berisinde durmuşlardı.” – s.60

Bu ifade tarım alanının konumuna ilişkin basit bir mekânsal tarif olsa da tarımsal üretim sahasının gündelik yaşamda önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Tarla, yerleşmenin dış çevresinde konumlanan tipik bir üretim alanıdır.

Su Yönetimi – Kıtlık – Tarım İlişkisi

“Belediye reisi ile firka başkanının çaydaki ve Taşoluk’taki serçe parmağı kadar kalmış suyu gündüzleri baştan çevirtip geceleri bahçelere saliverdikleri...” – s.57

Bu cümle bölgede ciddi bir su kıtlığı yaşadığı ve suyun yönetimsel olarak dağıtıldığını göstermektedir. “Serçe parmağı kadar kalmış su”, hidrolojik stresin yoğunluğunu ifade eder. Gündüz kesilip gece salınması, suyun tarımda kullanım önceligine göre planlandığını ortaya koyar.

“Yağmur artık hiçbir zaman yağmayacak gibiymi: Pancarlara elveda!” – s.56

Bu cümle yağış eksikliğinin tarımsal üretme etkisini dramatik bir şekilde ifade eder. Yağmuran uzun süre yağmaması, kuraklık riskinin yükseldiğini ve pancar gibi suya bağımlı ürünlerin zarar gördüğünü göstermektedir. Bu durum tarımsal faaliyetlerin iklim koşullarına karşı hassas olduğunu ortaya koymaktadır.

Enerji – Altyapı – Sanayi

“Dereözü’ndeki büyük un fabrikası da Yazı’daki kereste fabrikası da satılacak.” – s.30–31

Bu cümle kasabada sanayi faaliyetlerinin bulunduğu ve ekonomik değişimlerin fabrika satışı üzerinden ortaya çıktığını gösterir. Un ve kereste fabrikaları, bölgenin doğal kaynaklarının (su, ağaç) ekonomik amaçla kullanıldığını gösteren örneklerdir. Aynı zamanda kasabanın üretim yapısının dönüşüm geçirdiğine işaret eder.

“Kereste fabrikasının güçlü dinamosu vardır; evlere elektrik vermeyi düşünüyor.” – s.31

Bu ifade enerji altyapısının henüz gelişmekte olduğunu gösterir. Fabrikanın dinamosuyla elektrik üretmesi, bölgedeki modernleşme çabalarını ve sanayi–enerji ilişkisini yansıtır. Elektriğin evlere dağıtılması, yerleşmenin teknolojik gelişiminde önemli bir adımdır.

Ekonomin Coğrafya – Kültk, Tüketim

“O yıl –bütün Türkiye için– gerçekten korkunçtu... kıymanın derdine düşen, sarraftan bile artık altın bozamaz olan kasabada...” – s.190

Bu cümlede ekonomik darboğaz ve kitlik koşulları anlatılmaktadır. Halkın temel gıdaya ulaşmakta zorlanması ve altın bozduramaması, ekonomik coğrafyanın kriz dönemlerini yansıtır. Bu durum geniş ölçekli ekonomik sorunların yerel yaşama nasıl yansadığını göstermektedir.

Toprak – Yağmur – Tarım İlişkisi

“Oysa, esnafın, tüccarın kazancı toprağa, toprak da gökyüzüne bağlıdır: Yağmur

vaktinde ve yeterince yağmalı; ekinlere kına, pancarlara kurt düşmemeli ki...” – s.189

Bu cümle tarımsal üretim ile ekonomik faaliyetler arasındaki bağı açık biçimde ifade eder. Esnafın ve tüccarın kazancının toprağa, yani üretime bağlı olması; toprağın da yağışa ihtiyacı olması tarım–iklim–ekonomi zincirini ortaya koyar. Bu ilişki kırsal bölgelerde ekonomik coğrafyanın temel dinamiğidir.

“Boşuna değildir... İkizkaya’nın altında bulut gözlemeleri ve yağmur duasına çıkmaları!” – s.189

Bu cümle toplumsal geleneklerin doğa olaylarına göre şekillendiğini göstermektedir. Bulut gözlemleri, yağmurun geleceğine dair halkın geliştirdiği yerel tahmin yöntemleridir. Yağmur duası ise tarıma bağımlı toplumlarda yağışın önemini yansitan kültürel bir pratiktir.

4.3.Mecazi Coğrafi Unsurlar

Toplumsal Gerilim – Afet Mecazları

“Depremin kapıya dayandığına inanılmaktadır.” – s.173

Bu cümlede deprem, gerçek bir jeolojik olaydan çok yaklaşan toplumsal veya siyasi bir krizi anlatmak için mecaz olarak kullanılmaktadır. “Kapıya dayanmak” ifadesi, tehlikenin artık kaçınılmaz hâle geldiğini, topluluk üzerinde gerginliğin arttığını gösterir. Deprem burada kırılma, yıkım ve ani değişim anımlarını taşıyan güçlü bir metafordur.

“Fırtına... şu veya bu sonuçla dinecek, deniz durulacak...” – s.174

Fırtına ve denizin durulması ifadeleri tamamen metaforiktir. Bu kullanımda fırtına, toplumdaki veya siyasetteki karışıklığı; denizin durulması ise yeniden normalleşmeyi temsil eder. Fiziki coğrafya terimleri aracılığıyla belirsizlik, endişe ve sonrasında gelecek olan sakinlik anlatılmıştır.

“Ankara öyle olursa... demek fırtına ve dalgalar milletin üstünden geçecekti; köylerin, kasabaların, küçük kentlerin evlerini ve çarşı, pazarlarını allak bullak edip geçecekti.” – s.159

Bu cümlede fırtına ve dalgalar, ülke capitindaki siyasi ve toplumsal çalkantıları simgelemektedir. Fiziki bir taşın gibi tasvir edilen bu mecaz, değişim dalgalarının halkı nasıl etkileyeceğini dramatik şekilde anlatır. Kasabaların “allak bullak olması”, düzenin bozulması anlamına gelir.

İnsan Psikolojisi Mecazları

“...yaralı, bereli... çavgın yemiş birer gök ekin!” – s.160

Burada insanlar olgunlaşmamış, savunmasız bir “gök ekine” benzetilmiştir. Gök ekin rüzgâra ve zarara açık bir tahıl türüdür. Bu benzetme, insanların kırılgan, yıpranmış ve dış etkilere açık bir ruh hâli içerisinde olduğunu gösterir. Fiziki bir bitki metaforu kullanılarak psikolojik bir durum anlatılmıştır.

“Göz pınarlarında titreşen yaşlar, akşam güneşyle yıkanan ovanın sarışınılığını emiyor...”- s.121

Bu ifade, insan ruhuyla coğrafyanın birbirine nasıl karıştığını gösteren ince bir örnektir. Ovanın akşam güneşyle aldığı o sarı renk, karakterin gözyaşlarına yansiyarak onun hüznüyle bütünsüz. Yani coğrafya dışında duran bir dekor değil, karakterin acısını besleyen ve o acının rengini veren canlı bir parçadır. Dışarıdaki manzara (ova) ile içerisindeki duygusal (gözyaşı) bu betimlemede sınırlarını kaybedip içe geçmiştir.

“Endişeler... daha da kurşunlaşmış olarak vardı.” – s.174

Bu cümlede “kurşunlaşmak” ağırlaşmayı, baskın altında kalmayı ifade eder. Fiziksel ağırlık kavramının mecazi kullanımı, duygusal yükün arttığını gösterir. Yerçekimi ve ağırlık gibi fiziksel unsurlar psikolojik ağırlığı betimlemek için kullanılmıştır.

Deniz – Dalga – Hareket Mecazları

“Derya dev dalgalarla çalkalanmaktadır.” – s.196

Bu ifade gerçek bir deniz olayından çok toplumsal veya duygusal bir çalkantıyı temsil eder. “Dev dalgalar”, kontrol edilemez güçleri; “çalkalanmak” ise istikrarsızlığı ve düzensizliği ifade eder. Deniz metaforu, karmaşık duyguların veya olayların büyüklüğünü vurgular.

“Kadifekale’yi, Ağrı ile Toroslar’ı, Canikler’le Sultan Dağları’nı, Süphan Dağları ile kavuşturmuş...” – s.196

Bu cümlede dağ adları bir metaforun parçası olarak kullanılmaktadır. Gerçek bir coğrafi birleşme söz konusu değildir. Dağların buluşması, uzak olanların bir araya gelmesini, imkânsız gibi görünen şeylerin gerçekleşmesini simgeler. Coğrafya unsurları burada hayal gücü ve abartı yoluyla kullanılmıştır.

5. Coğrafi Unsurlar Sonuç

Bu çalışmada, Tarık Buğra'nın *Yağmur Beklerken* romanı, içerdiği fiziki ve beşerî coğrafya unsurları açısından incelenmiştir. Romanda dikkat çeken en önemli nokta; kuraklık, yağmur, rüzgâr ve sıcaklık gibi doğa olaylarının sadece birer çevre tasviri olarak kalmayıp, aynı zamanda toplumun ruh halini, ekonomik zorluklarını ve gerginliklerini de yansıtmasıdır. Doğa koşulları, insanların kararlarını ve yaşam biçimlerini doğrudan şekillendirdiği için eser, coğrafyanın başrolde olduğu bir anlatı niteliği taşımaktadır.

Fiziki coğrafya unsurlarına bakıldığından; ovaların, derelerin ve özellikle susuzluktan çatlayan toprakların, mekânı basit bir dekor olmaktan çıkardığı görülmektedir. Coğrafya, bu eserde karakterlerin kaderini belirleyen canlı bir yapıya dönüşmüştür. Özellikle kuraklık ve yağışbekleme süreci, romanın bel kemiğini oluşturmaktadır.

İnsan ve mekân ilişkisi değerlendirildiğinde ise; kasabanın yerleşim düzeni, ulaşım imkânları ve tarımsal faaliyetlerin halkın yaşamıyla ne kadar iç içe olduğu anlaşılmaktadır. Kasabanın temel geçim kaynağı olan pancar tarımı ve suyun yönetimi, kurgudaki olayların gelişiminde belirleyici bir rol oynamaktadır.

Ayrıca yazarın; deprem, fırtına ve dalga gibi coğrafî kavramları, dönemin siyasi krizlerini ve toplumsal çalkantıları anlatmak amacıyla sembolik bir anlatımla kullandığı tespit edilmiştir. Bu durum, coğrafyanın romanda hem gerçek hem de mecazi anlamda güçlü bir zemin oluşturduğunu göstermektedir.

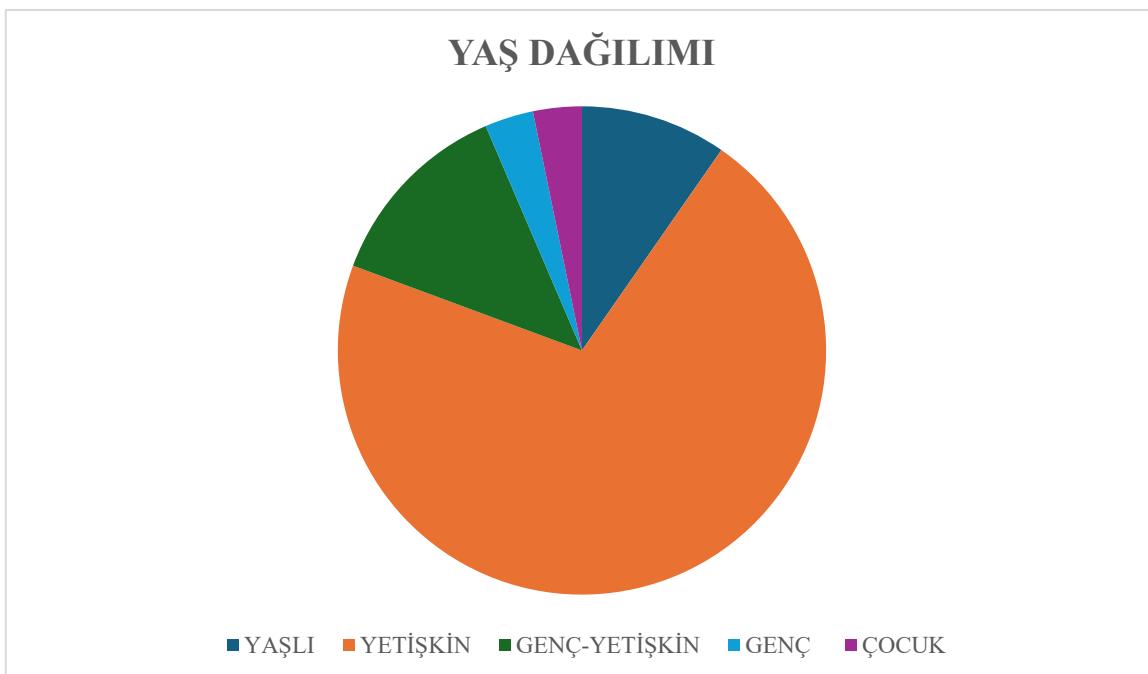
Sonuç olarak *Yağmur Beklerken*, sadece bir kasabanın siyasi dönüşümünü anlatan bir eser değil; mekânın insan üzerindeki dönüştürücü gücünü ortaya koyan bir "coğrafya romanı" olarak değerlendirilebilir. Bu inceleme, coğrafyanın edebi metinlerde sadece olayın geçtiği yeri değil, hikâyeyin tüm akışını belirleyen temel bir unsur olduğunu kanıtlamaktadır.

6. Toplumsal Yapı ve Karakterlerin Genel Analizi

Kimlik	Karakterismi	İ-CL-MSH-C+C	Cinsligi	Medeni/Vb:	Medeni HŞ	Cocuk Sayısı	Doluluklu Yer	Yaslıdıl Yer	Dili(er)	Dir	Etnik Nö	Öğrenim Durumu
Mumcu Rıza Efendi	Yağlı	Erkek	Erkek asker; deejenmeni; tıcar	Evlî (ma)	2	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Avukat Rahmi	Yetişkin	Erkek	Avukat; Serbest Cumhuryet Fırkası/nda aktif; tam ve hayatı	Evlî	2	Berlîtimemis	Kasaba; ksa süreli İstanbul	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Güldarane	Genç-Yetişkin	Kadın	Erkek hamuru	Evlî	2	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Serdar	Cocuk	Erkek	Öğrenci	Bekar	0	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	İlköğretim	
Çakır Çakır	Erkek	Erkek	Çakır	Evlî	2	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Zeynep	Genç-Yetişkin	Kadın	Erkek hamuru; ev hizmetinde yardım eden	Evlî	2	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Rahmi'nin Babası	Yetişkin	Erkek	Asker (sehit)	Evlî	2	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Rahmi'nin Annesi	Yetişkin	Erkek	Erkek hamuru	Evlî; sonra vefat	2	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Rıza Efendi'nin Eşi (Yerge)	Yağlı	Kadın	Erkek hamuru	Evlî	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Seher	Genç-Yetişkin	Kadın	Erkek hizmetinde çalışan; kahve-servis	Evlî	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
İlhan ve Kâzım Ber	Yetişkin	Erkek	Hizmetçi; ev hizmetinde çalışan; annenin işteki işi	Evlî	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Gülbeyazlar'ın Muhammed	Yetişkin	Erkek	Manufactur; Halk Fırkası müfettişmedi	Evlî	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
13 Gülbeyazlar'ın Mâhmudü'n Eşi	Yetişkin	Kadın	Erkek hamuru	Evlî	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Asım Ağa	Yağlı	Erkek	Abi; Gülbeyazlar ailesinin büyüğü	Evlî	Var	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Bolediye Reisi	Yetişkin	Erkek	Belediye başkanı	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
İlhan ve Kâzım	Yetişkin	Erkek	Hizmetçi; ev hizmetinde çalışan (yaşlıları memur)	Evlî	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
İndançlı Öğretmen	Genç-Yetişkin	Kadın	İndançlı; öğretmen; talabahâdâr) öğretmen	Evlî	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kâğıtba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Askeri eğitim	
Mal Mütürü	Yetişkin	Erkek	Maliye memuru	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Sandık Emri	Yetişkin	Erkek	Sandık emri; mali görevli	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
20 Nişançı	Yetişkin	Erkek	Nefis memuru	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Zirastı	Yetişkin	Erkek	Zirast memuru	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
22 Çırastaç	Yetişkin	Erkek	Çırastaç memuru	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
23 İncek Çırastaç Reisi	Yetişkin	Erkek	Çırastaç memuru; kasabanın başkanı	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
25 Adır Çeke Reisi	Yetişkin	Erkek	Yozgat İlçesi reisi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Hukuk eğitimi	
26 Sâma Doktoru	Yetişkin	Erkek	Doktor (satma doktoru)	Evlî	5	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe; Arapça	Müsâluman	Arap	Fırsat eğitimi	
Anakızı	Genç-Yetişkin	Kadın	Erkek hamuru	Evlî	5	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
Fotografçı Yavuz Ata	Yetişkin	Erkek	Fotografçı gazete bayı	Evlî	1	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
27 Alimi (Fotografçı oğlu)	Genç-Yetişkin	Erkek	Gazete dağbaşısı; öğretmen	Bekar	0	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Öğretmen	
28 Nâzım	Yetişkin	Erkek	İşadamı; öğretmen; dedeğencioz; sızyasetle ilgili	Evlî	Var	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
29 Esma Yenge	Yetişkin	Kadın	Erkek hamuru	Evlî	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
30 Sava	Yetişkin	Erkek	Sava (mâdedümüsim)	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Hukuk eğitimi	
31 Altıntaş (Halit)	Yetişkin	Erkek	Eskişehir; Serbest Fırka yöneticisi; iyi pikeci oyuncusu	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
32 Ali Doruk	Yetişkin	Erkek	Eskişehir; Altıñtaş'ın eşi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
33 Kâzım	Yetişkin	Erkek	Erkek hamuru	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
34 Kâzım Dertlioglu İsmail	Yetişkin	Erkek	Kâzım; Cumhuriyet Kırkhanesine sahibi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
35 Kanat Pazarının Sahibi Hüsamettin	Yetişkin	Erkek	Kartasıcı; gazete getiricisi esraf	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
36 Muşlu	Yetişkin	Erkek	İtfâk Hanı ve odaların sahibi; kâzibe/han işletmesi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
37 Nasibat Mustafa Fendi	Yetişkin	Erkek	Kâzibe; kâzibe; işteki işleri tekâlifi sahibi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Ova köyleri / Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
38 Kâzım Altı Çavuş	Yetişkin	Erkek	Kâzibe; kâzibe; işteki işleri tekâlifi sahibi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
39 Mihal Mihal (Halved)	Yetişkin	Erkek	Kâzibe; kâzibe; işteki işleri tekâlifi sahibi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
40 Fırtınalı Hami	Yetişkin	Erkek	Fırtınalı; ulusam ve seçim pünktü arası sahâvan	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
41 Macit Ahmed	Yetişkin	Erkek	Göçmen; ulusam ve seçim pünktü arası sahâvan	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba (göçmen)	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
42 Hilmi Bey (Halk Fırkası müfettiş)	Yetişkin	Erkek	Halk Fırkası müfettiş; konferans verecek yüzük	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Ankara'dan gelene	Türkçe	Müsâluman	Türk	Üstük eğitimli	
43 Kenan Bey	Yetişkin	Erkek	Avukat; kâzibe; mifüdülfâhi; işteki işleri tekâlifi sahibi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba; ledvi İstanbul	Türkçe	Müsâluman	Türk	Hukuk eğitimi	
44 Hacı İsmail	Yetişkin	Erkek	İşadamı; işteki işleri tekâlifi sahibi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kâğıtba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
45 Ahmed Kemal Bey	Yetişkin	Erkek	Hukukçu; esraf; kâzibe; işteki işleri tekâlifi sahibi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Ankara / İstanbul	Türkçe	Müsâluman	Türk	Üstük eğitimli	
46 Nur Bey	Yetişkin	Erkek	İstanbul'da siyasetle ilgili; parti içi sorumlu yatan	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Ankara	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
47 Gündük Hacı	Yağlı	Erkek	Zengin tücar; arası ve alıp satan	Cocuk/torun var	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
48 Hacı Isa	Yağlı	Erkek	Köylü; dindar; gelemekek	Evlî	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba / köy	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
49 Ahmet Hacı Hasan Hüseyin	Genç-Yetişkin	Erkek	Kâzibe; kâzibe; işteki işleri tekâlifi sahibi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
50 Hacı Rüstem	Yetişkin	Erkek	Bağışçı; başkan; esraf; hanı	Bekar	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
51 İhsan Hacı Rüstem'in yeğeni	Genç-	Erkek	Esfaf aleşinden; sıya kaydedip yaranan	Bekar	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
52 Vehbi Emri	Yağlı	Erkek	Köylü/esraf; gazete getirip okutan; siyaset desteklediği yarış	Var (ma)	Berlîtimemis	Kasaba / köy	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis		
53 Ası Hoca	Yetişkin	Erkek	Yerken haiziyat; misafir sofrazında şövrevi	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba / kır	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
54 Ası Hoca'nın Yardımcısı	Genç-Yetişkin	Erkek	Asır yaradımn	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba / kır	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
55 Hacı İbrahim	Yetişkin	Erkek	Kâzibe; kâzibe; işteki işleri tekâlifi sahibi; Rahmi'nin görevinden	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kâğıtba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
56 Sami Muslim	Yetişkin	Erkek	Öğretmen; dince Serbest; sonna Halk Fırkası'na kayan	Evlî	Berlîtimemis	Berlîtimemis	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Belinlimemis	
57 Doktor Fazıl Bey	Yetişkin	Erkek	Doktor	Evlî	Berlîtimemis	errzurum	Kasaba	Türkçe	Müsâluman	Türk	Fırsat eğitimi	

Tablo: 1

Romandaki karakterlere genel olarak baktığımızda, küçük bir Anadolu kasabasının sosyal yapısını tüm detaylarıyla görebiliyoruz.

Grafik: 1

Yaş gruplarına baktığımızda; yaşlılar genellikle tecrübeli ve sözü geçen kişiler olarak kasabanın hafızasını oluşturuyor. Yetişkinler ise esnaf, memur, çiftçi gibi mesleklerle kasabanın ekonomisini ayakta tutuyor. Gençler ve çocuklar ise daha çok yeniliği ve değişimi temsil ediyor; onlar kasabanın geleceği olarak görülmüyor.

Grafik: 2

Cinsiyet dağılımında ise erkeklerin dış dünyada daha hâkim olduğu açıkça görülmüyor. Siyaset, ticaret ve devlet işleri genelde erkekler üzerinden yürütürken; kadınlar daha çok ev işleri ve çocuk bakımı gibi rollerde karşımıza çıkıyor. Ancak yine de geri planda kalsalar bile kadınların kasaba hayatında görünmez bir emeği olduğu anlaşılıyor.

Meslek grupları kasabanın ekonomik yapısını anlamamız için önemli ipuçları veriyor. Manifaturacı, nalbant, kahveci gibi esnaflar kasabanın ticaretinin bel kemiğini oluşturuyor ve sosyal hayat genelde buralarda dönüyor. Kaymakam, savcı, jandarma gibi devlet memurları ise kasabadaki devlet otoritesini ve modernleşmeyi temsil ediyor. Doktor, öğretmen ve avukat gibi eğitimli karakterlerin az sayıda da olsa varlığı, kasabada okumuş bir kesimin oluşmaya başladığını gösteriyor.

Siyasilerin çokluğu ise o dönemde siyasetin kasaba hayatına ne kadar girdiğinin bir kanıdır. Serbest Cumhuriyet Fırkası ile Halk Fırkası arasındaki çekişme, karakterlerin komşuluk ilişkilerine kadar yansımış durumda.

Yerleşim olarak karakterlerin çoğu kasaba merkezinde yaşıyor, bu da kasabanın çevre köyler için bir merkez olduğunu gösteriyor. Birkaç karakterin İstanbul veya Ankara ile bağlantılı olması ise kasabanın dış dünyadan tamamen kopuk olmadığını hatırlatıyor. Dini ve etnik yapıya bakıldığından kasaba halkı genelde Türk ve Müslüman; bu yapının dışındaki tek dikkat çekici örnek Arap kökenli Sitma Doktoru. Eğitim durumu genelde düşük olsa da memur ve doktor gibi karakterler sayesinde toplumda eğitimli-eğitimsiz ayrımı da hissediliyor.

Kıscası, romandaki karakterlerin tamamını bir arada düşündüğümüzde; geleneklerin devam ettiği, geçimin tarım ve esnaflığı dayandığı, siyasetin günlük hayatı çok etkilediği bir kasaba düzeni görüyoruz. Bu geniş karakter kadrosu sayesinde roman sadece bireysel hayatları değil, o dönemin Türkiye'sinin genel bir tablosunu da gözler önüne seriyor.

7. Romandaki Mekânların Harita Üzerindeki Dağılımı

Bu çalışmada, romanda adı geçen şehir ve ülkelerin dağılımını daha net görebilmek amacıyla bir yerleşim haritası oluşturulmuştur. Buradaki temel hedef, romanın mekânsal çerçevesini somutlaştırmak ve kasabanın diğer bölgelerle olan coğrafi bağını ortaya koymaktır. Tarık Buğra, *Yağmur Beklerken* romanında doğrudan bir harita sunmasa da metin içerisinde yerleştirtiği şehir ve ülke isimleriyle kasabanın dış dünyayla olan ilişkisini güçlü bir şekilde hissettirmektedir. Olay örgüsünün geçtiği coğrafayı ve mekânsal ilişkileri görünürlük kılmak adına, romanda adı geçen yerler tespit edilmiş tablo ve harita üzerinde gösterilmiştir.

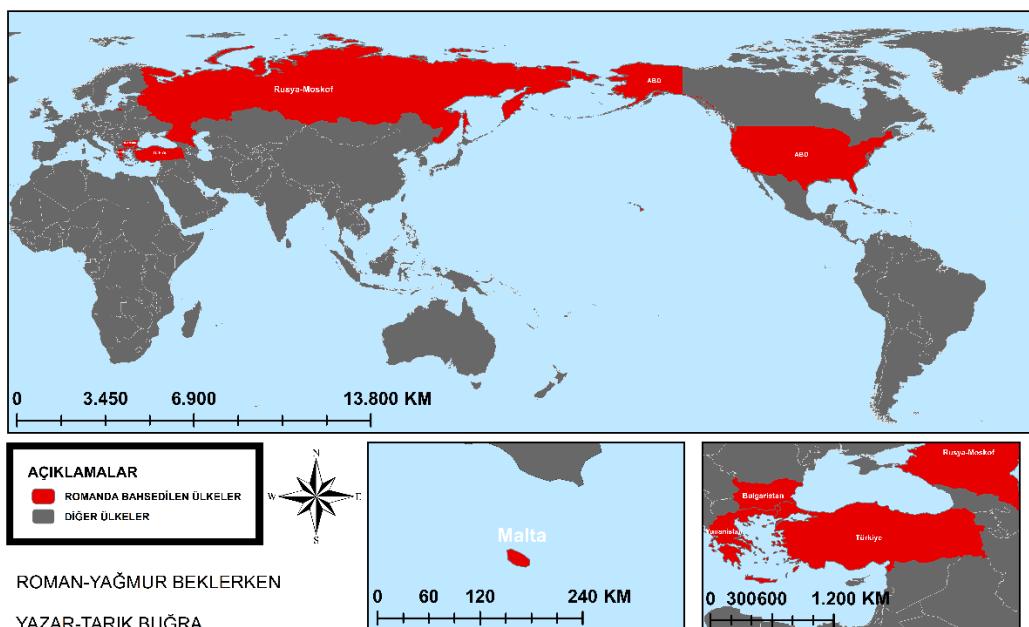
Sıra	Şehir / Yer Adı
1	Dersim-Tunceli
2	Bitlis
3	Antalya
4	Samsun
5	Şam
6	İstanbul
7	Erzurum
8	İzmir
9	Ankara
10	Bursa
11	Girit

Tablo: 2

Sıra	Ülke Adı
1	Yunanistan
2	Bulgaristan
3	Rusya-Moskof
4	Amerika
5	Türkiye
6	Malta

Tablo: 3

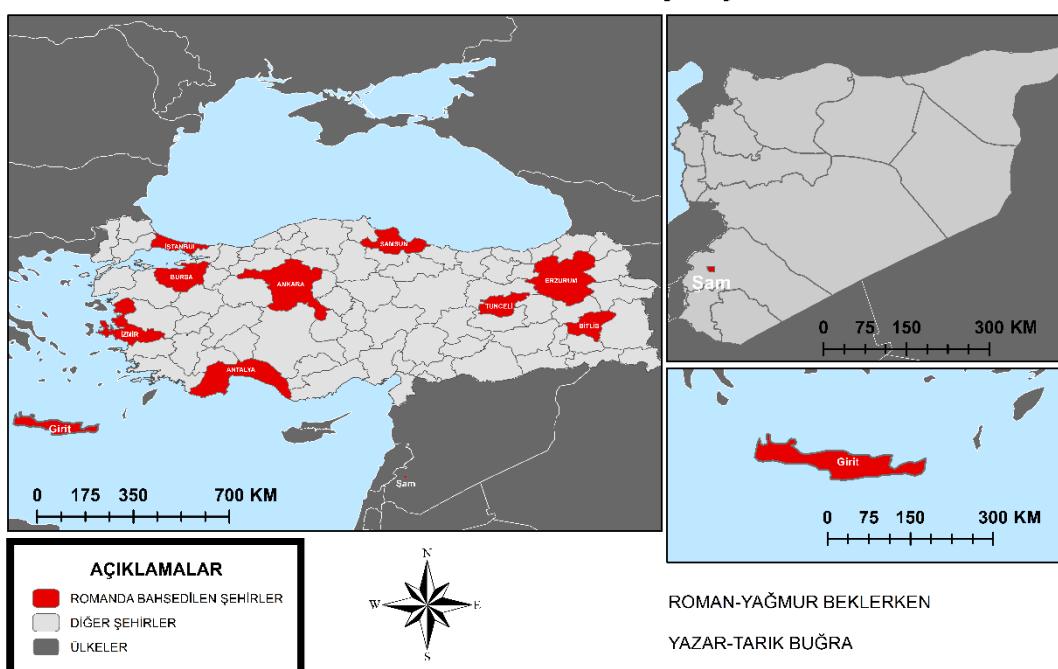
YAĞMUR BEKLERKEN ROMANINDA ADI GEÇEN ÜLKELER HARİTASI

Harita: 1

Bu harita, romanda adı geçen ülkeleri göstererek kasabanın dış dünyaya ilişkisini somutlaştırmaktadır. Olaylar buralarda geçmese de yapılan atıflar, romanın mekânsal çerçevesini yerden küresele taşımıştır.

YAĞMUR BEKLERKEN ROMANINDA ADI GEÇEN ŞEHİRLER HARİTASI

Harita: 2

Bu harita, romanda adı geçen şehirlerin dağılımını göstermektedir. Şehirlerin farklı bölgelerde yer alması, romanın mekânsal ilişki ağının geniş olduğunu ve kasabanın çevresiyle etkileşim hâlinde olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Ayık, U., & İlik, İ. (2020). Orhan Kemal'in bereketli topraklar üzerinde ve gurbet kuşları romanlarının edebiyat coğrafyası açısından incelenmesi. *Coğrafya Dergisi – Journal of Geography*, 40, 259–274. <https://doi.org/10.26650/JGEOG2020-0008>
- Buğra, T. (2004). *Yağmur Beklerken*. İletişim Yayıncıları.
- Brosseau, M. (1994). Geography's literature. *Progress in Human Geography*, 18(3), 333–353. <https://doi.org/10.1177/030913259401800304>
- Çandır, K. (2017). Tarık Buğra'nın "Yağmur Beklerken" romanının tahlili. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 163–181.
- Garan, B. (2012). Coğrafya merkezli okuma ışığında Kadından Kentler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (16), 87–111.
- Kaçmaz, P., & Kaçmaz, M. (2017). Edebiyat coğrafyası; Elif Şafak'ın romanlarında coğrafi unsurlar. *Journal of Strategic Research in Social Science*, 3(4), 1–20.
- Narlı, M. (2013). Romanlar ve taşralar: Türk romanında taşra algıları üzerine bir değerlendirme. *Bılıg*, (64), 285–316.
- Örgen, E. (2003). Yağmur Beklerken romanında aydınlar ve halk. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (14), 49–57.
- Özlük, N. (2011). Tarık Buğra'nın roman ve hikâyelerinde Anadolu'da ekonomik durum. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 30, 129–150.
- Şahin, B. (2025). Taşra sıkıntısını sosyolojik olarak anlamak: Ardahan'da taşra deneyimi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 452–471.
- Şahin, İ. (1997). Kırım Mecmuasında neşredilen Kırım konulu şiirler üzerine bir inceleme. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, (2), 173–190.
- Tuan, Y.-F. (1978). Literature and geography: Implications for geographical research. In D. Ley & M. S. Samuels (Eds.), *Humanistic geography: Prospects and problems* (pp. 194–206). Maaroufa Press.